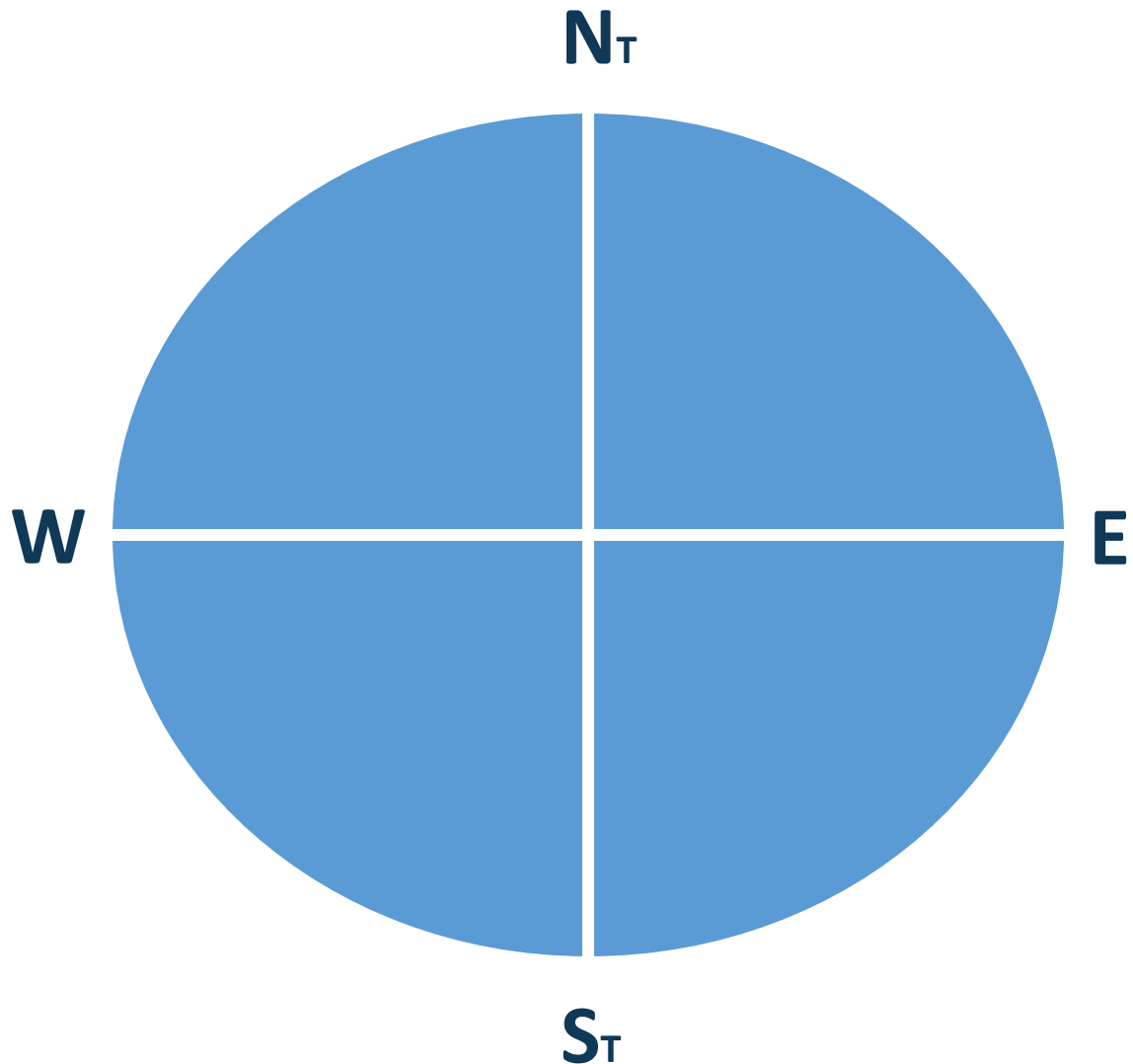

Navigatsioon ja kaarditöö

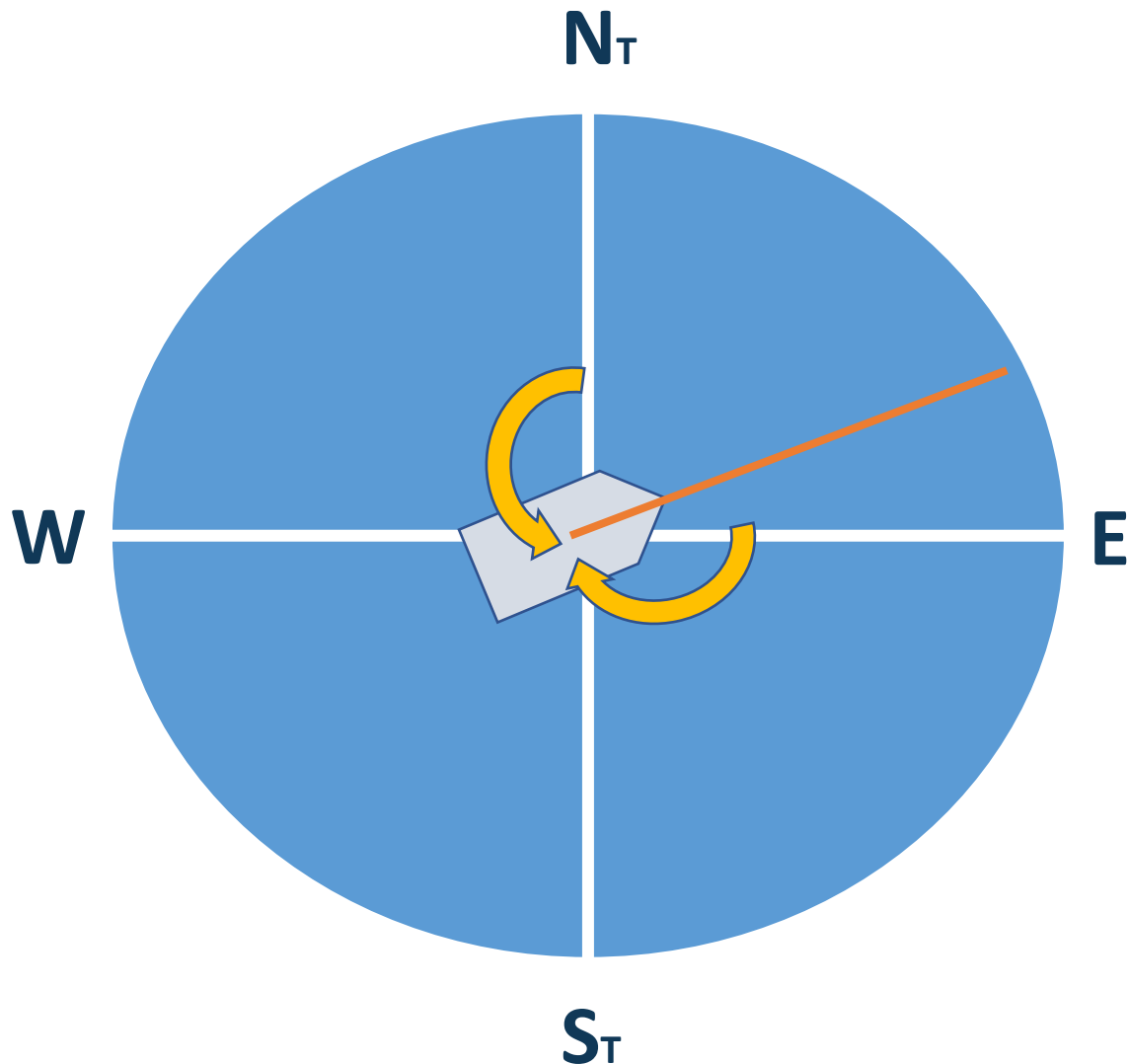
Väikelaevajuhtide kursus
Pärnu Jahtklubi

Põhimõisted

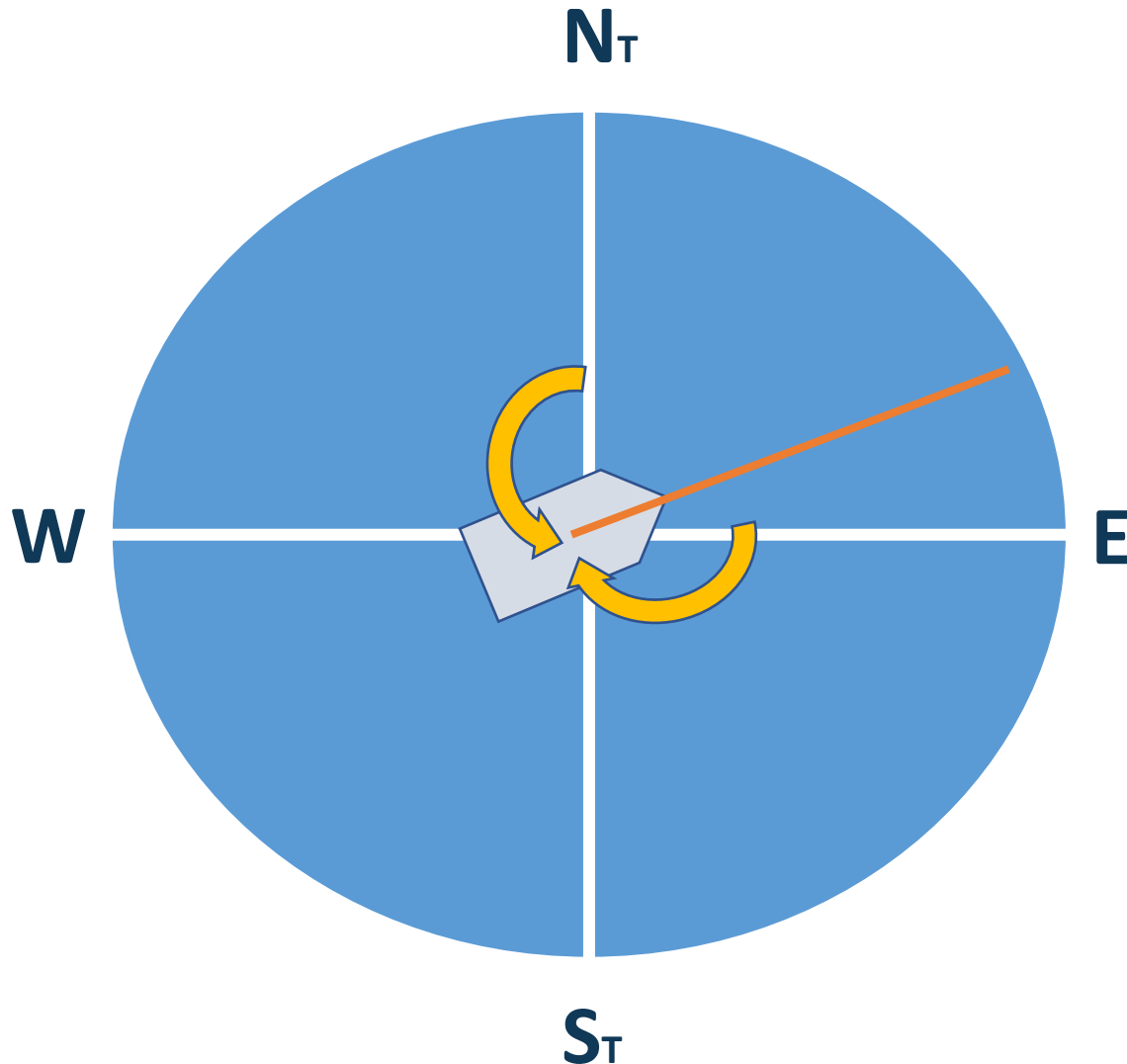
- Maakera kujuteldav pöörlemistelg läbib maa geograafilisi pooluseid
- Maa geograafilisi pooluseid nimetatakse **tõelisteks poolusteks**
- Tõeline põhjapoolus N_T
- Tõeline lõunapoolus S_T
- Maa geograafilisi pooluseid läbivad meridiaanid mida nimetatakse ka **tõelisteks meridiaanideks**
- Meridiaaniga risti olev suuring on **ekvaator**
- Ekvaatoriga paralleelsed väiksemad ringid on **paralleelid**

Asukoht

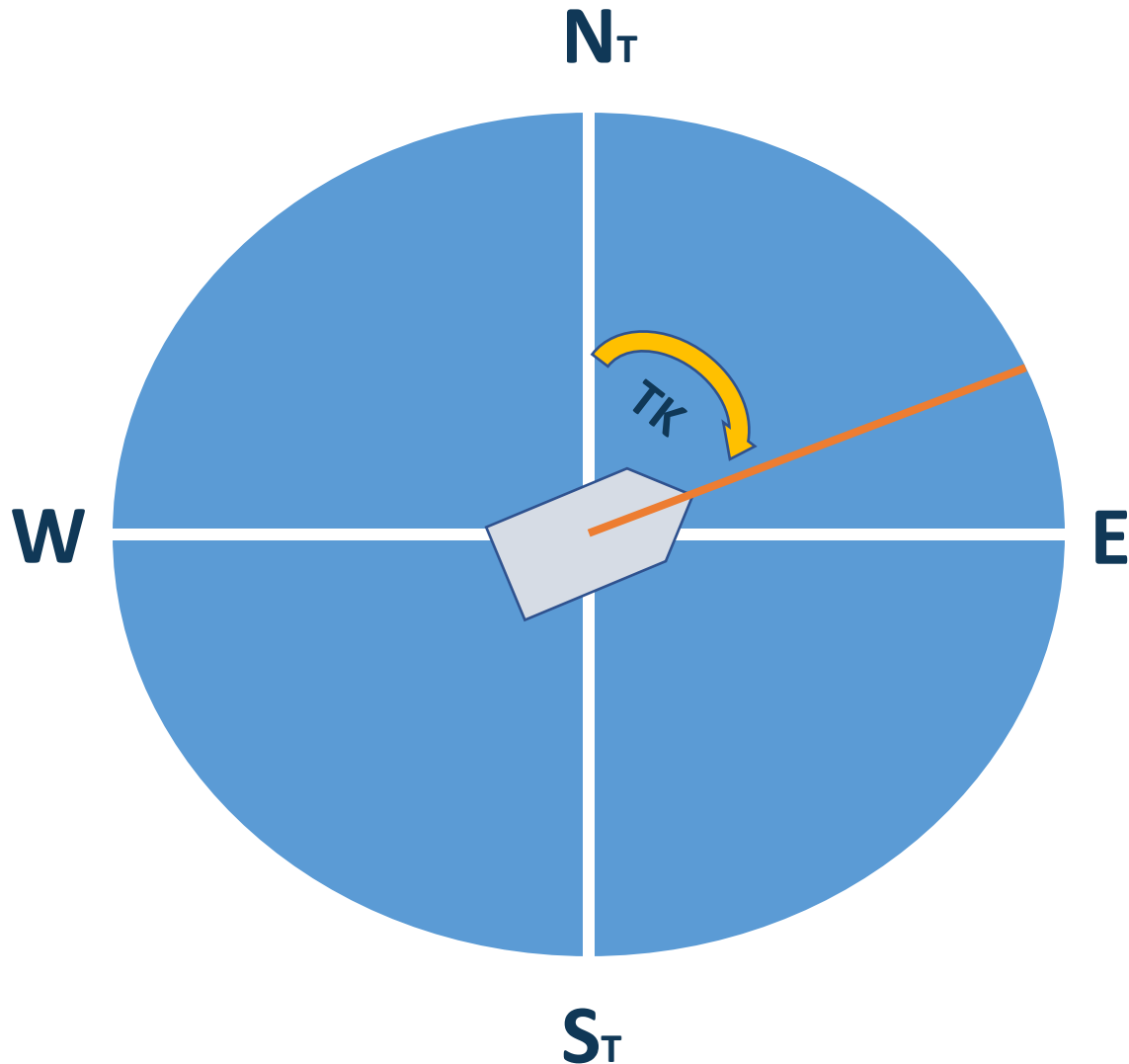
- Laeva **asukohta** maakera pinnal saab väljendada geograafiliste **koordinaatide** kaudu
- Geograafiline **laius** (φ) on **nurk ekvaatori ja asukoha paralleeli vahel**
- **Põhja ja lõuna laius** – fii – φ saame **kaardi küljelt**
- Geograafiline **pikkus** (λ) on **nurk Greenwichi meridiaani ja asukoha meridiaani vahel**
- **Ida ja lääne pikkus** – lamda – λ saame kaardi ülalt servalt

Asukoht

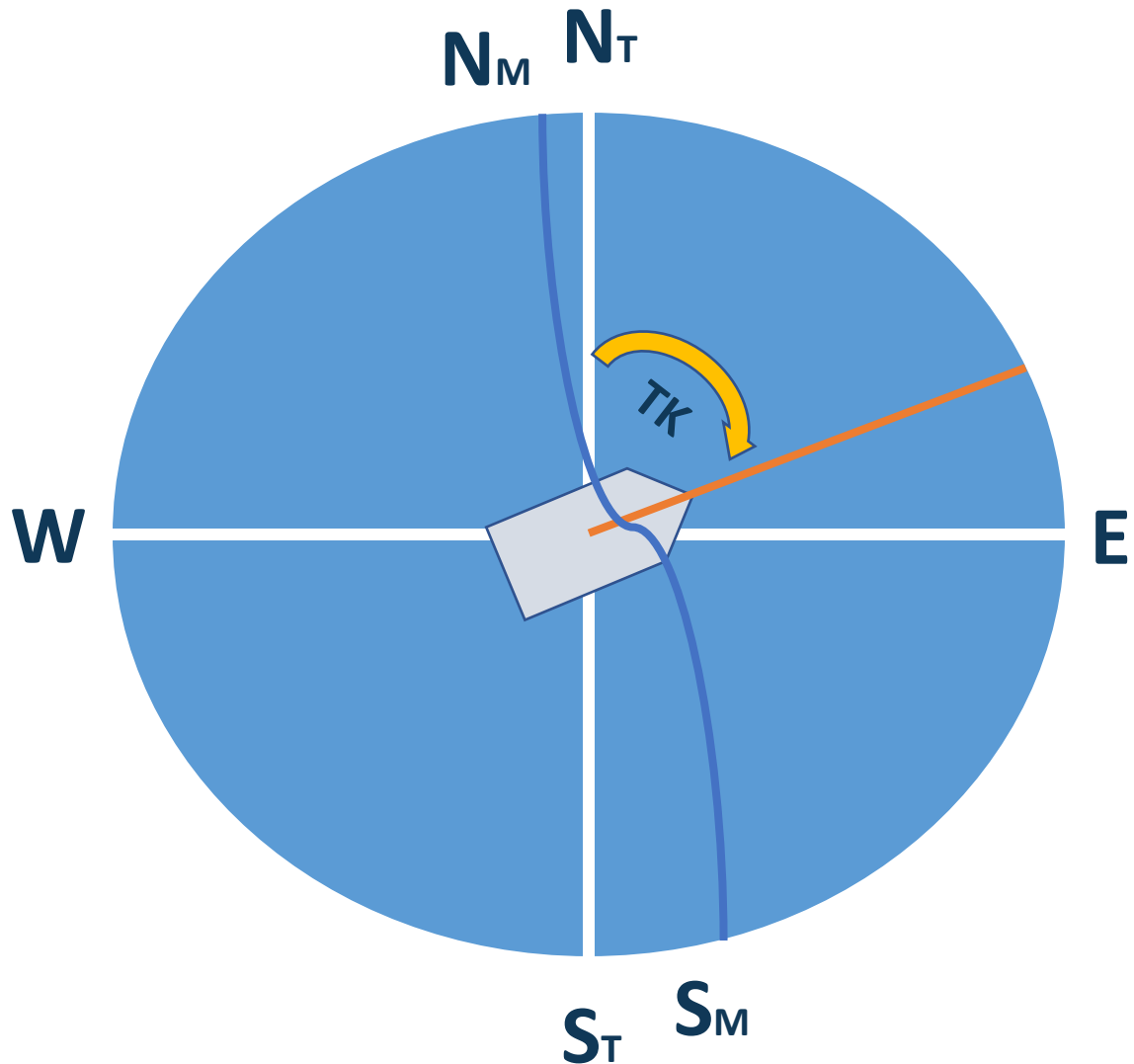
- Laiuskraad märgitakse **kahenumbrilisena** (0-90°N või S)
- Pikkuskraad märgitakse **kolmenumbrilisena** (0-180° W või E)
- Oma asukohta edastades öeldakse alati **esimesena laiuskraad** ning seejärel **pikkuskraad**
- **Näiteks** on alus laiuskraadil **33°N** (33 kraadi põhjalaiust) ja pikkuskraadil **45°W** (45 kraadi läänepikkust). Nii siis oleks aluse asukoht selline: **33°N045°W**

Kurss

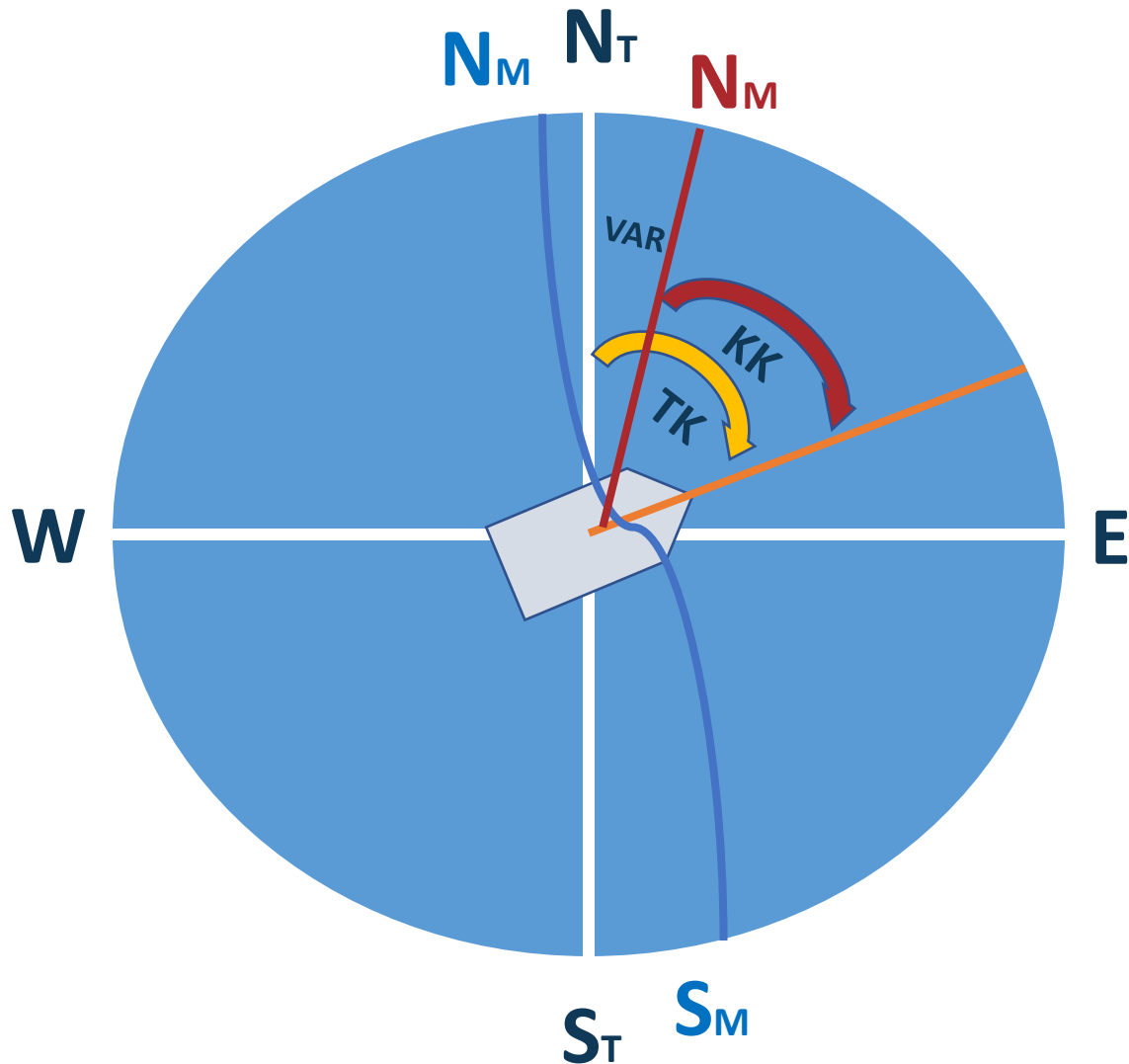
- **Kurss** on **nurk** meridiaani ja laeva diametraal tasapinna (laeva vööri suuna) suhtes päripäeva, kraadides
- **Tõeline kurss (TK)** on **nurk** tõelise meridiaani ja laeva diametraaltasapinna (laeva vööri suuna) suhtes päripäeva, kraadides

Magnethälve

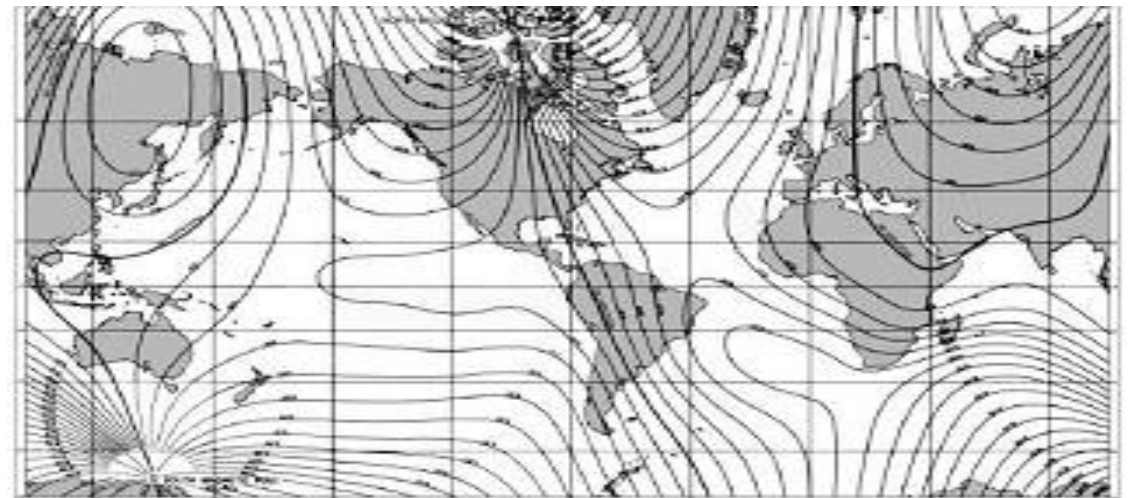

- Maa magnetpoolused ei asu geograafiliste poolustega samas kohas
- Kompassinõel näitab alati magnetmeridiaani suunda
- Kompassinõela kõrvalekallet tõelisest meridiaanist nimetatakse variatsiooniks
- Maakera erinevates punktides on variatsioon erinev ja muutub $+180^\circ$ kuni -180°

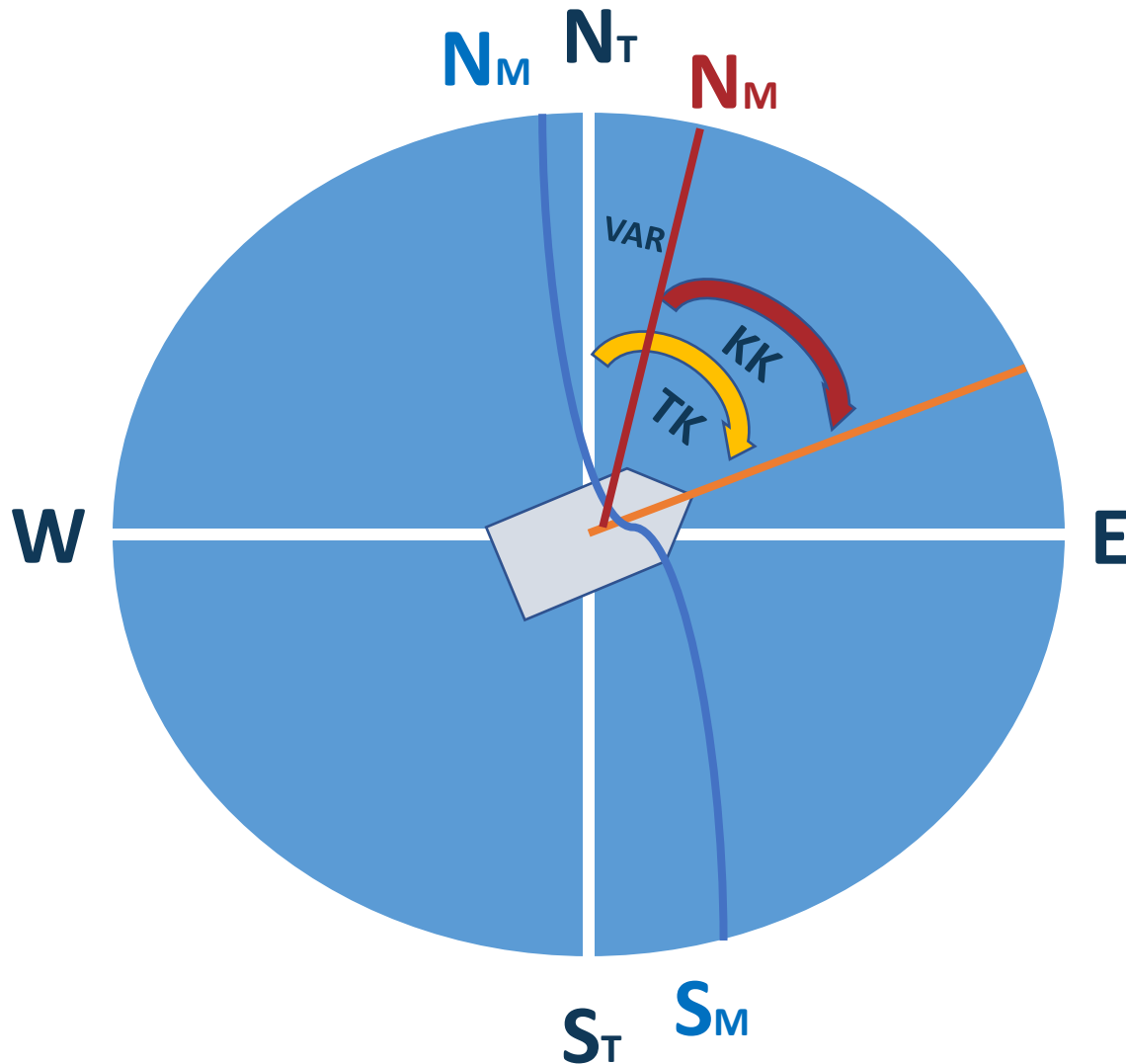
Magnethälve

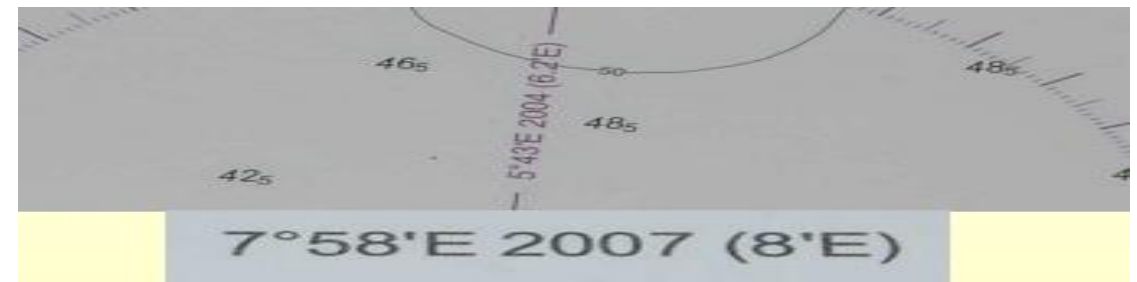
- Variatsiooni tähistatakse (**d**)
- Kui **magnetnõela** N ots kaldub tõelisest meridiaanist **ida** (E) poole on selle väärtus **positiivne** (+d)
- Kui **magnetnõela** N ots kaldub tõelisest meridiaanist **lääne** (W) poole on selle väärtus **negatiivne** (-d)

Magnethälve

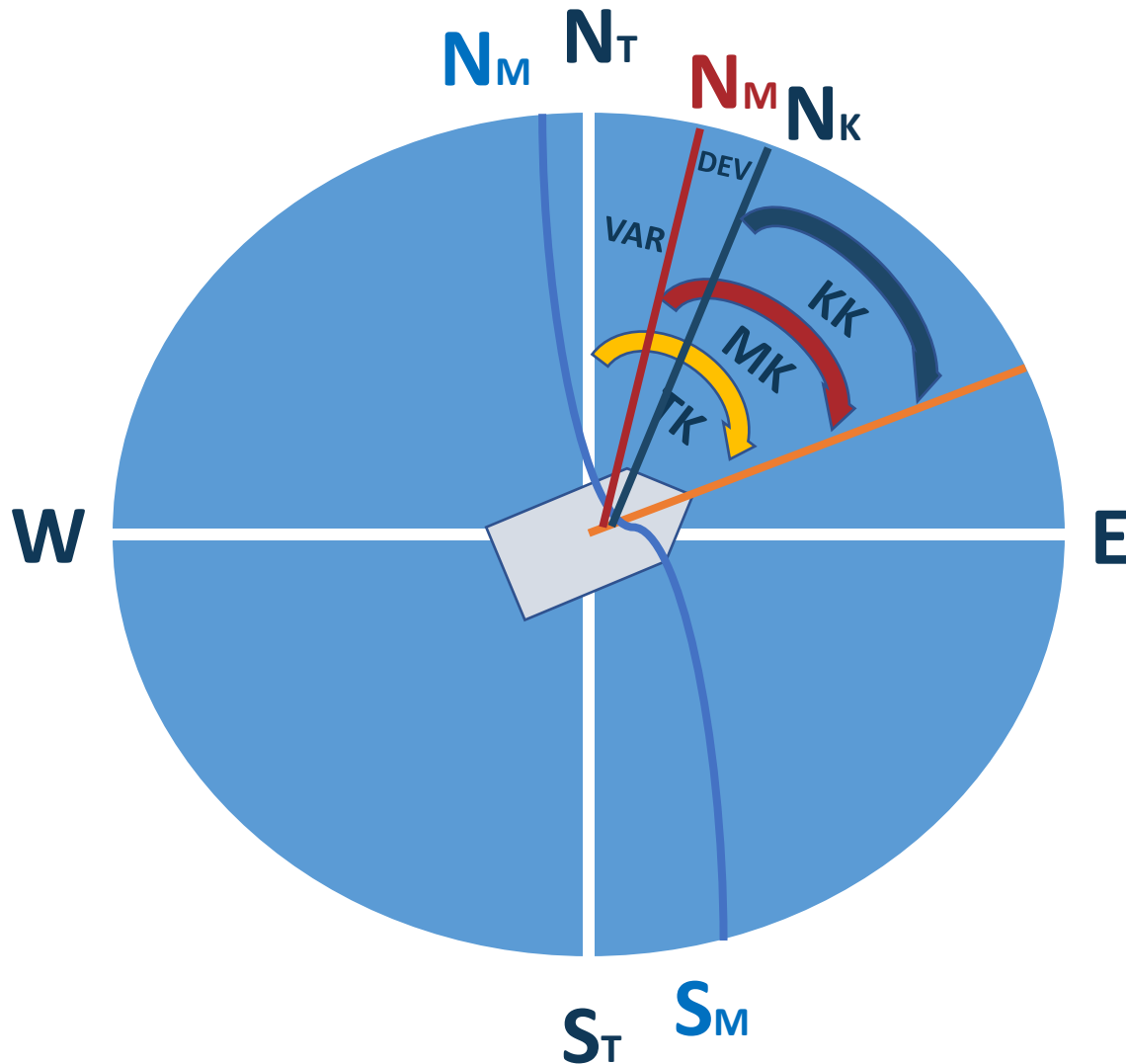

- Variatsiooni leiad **merekaardilt**
- Variatsioon on märgitud **kompassiroosile**
- Kuna variatsioon **muutub ajas** on kompassiroosile märgitud ka variatsiooni **aastane muutus**
- Et leida **hetkel kehtiv** variatsioon tuleb kaardivariatsioonile **liita** variatsiooni **igaaastane muutus** korrutatuna aastatega mis on **möödunud kaardi trükkimisest**

Laeva raudosade magnetism

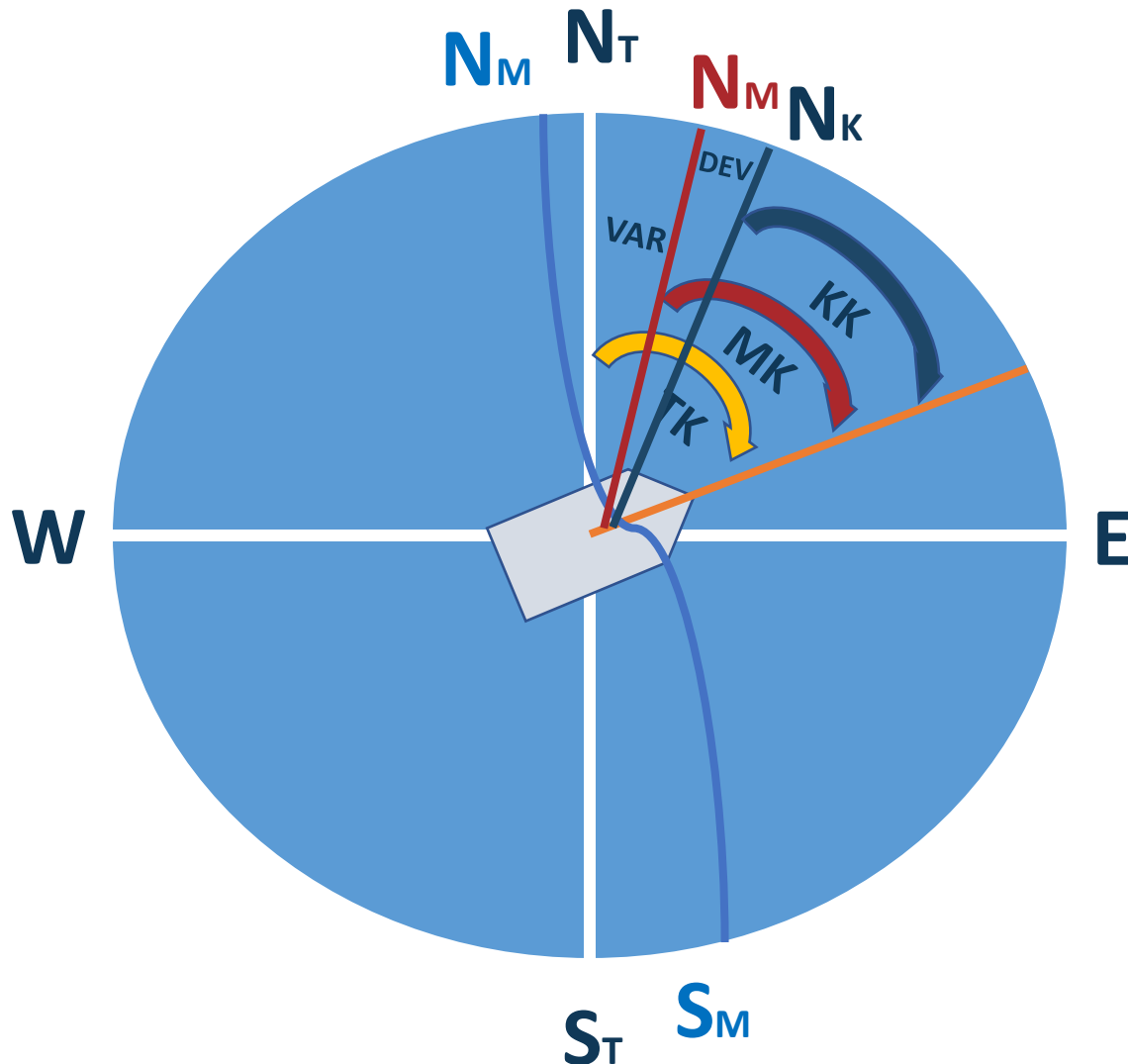

- Deviatsiooni tähistatakse (δ)
- Kui magnetnõela N ots kaldub tõelisest meridiaanist **ida** (E) poole on selle väärtus **positiivne** ($+\delta$)
- Kui magnetnõela N ots kaldub tõelisest meridiaanist **lääne** (W) poole on selle väärtus **negatiivne** ($-\delta$)

Deviatsiooni tabel

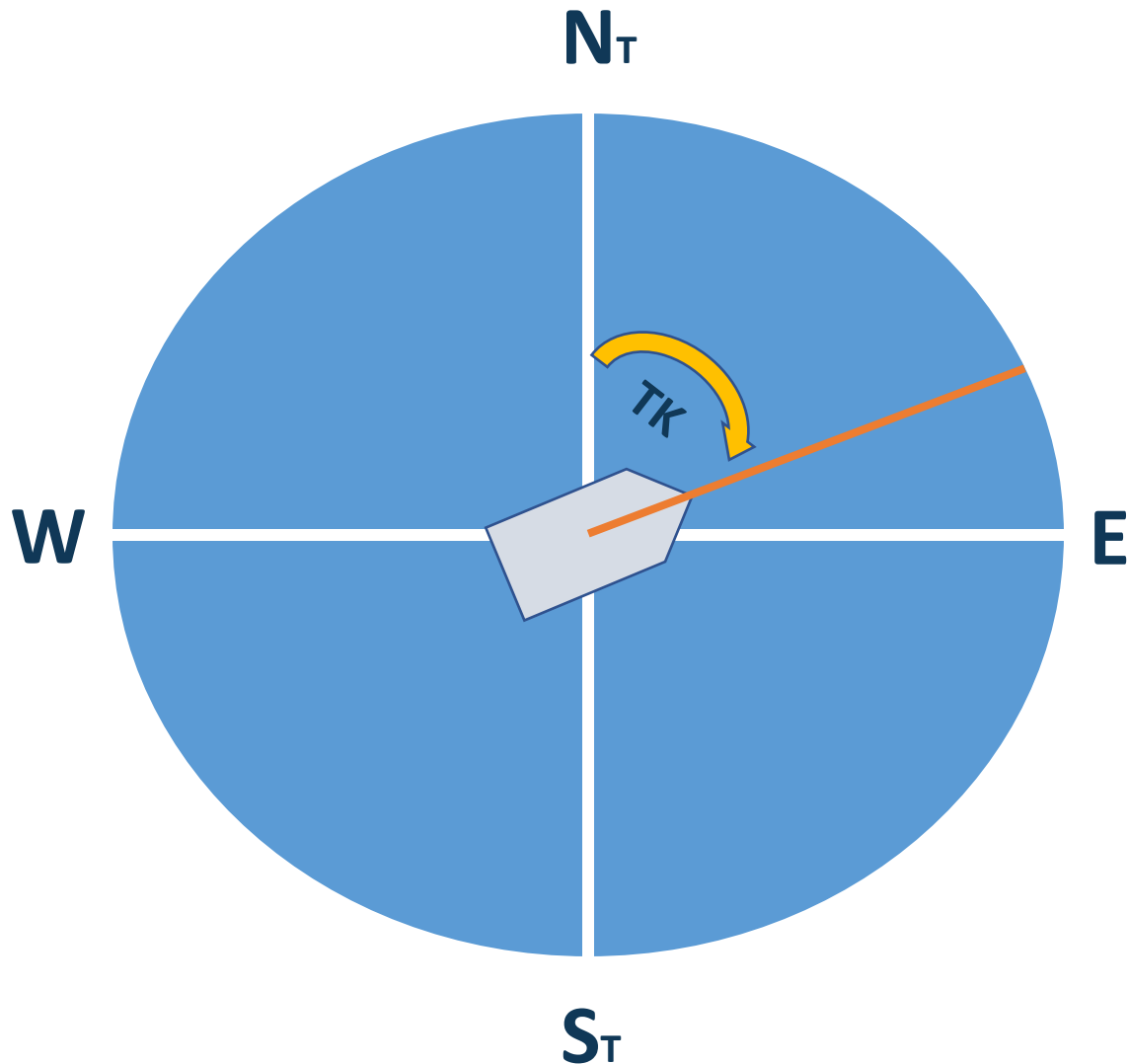
Ships Head	Deviation
000°	4°W
022.5°	2°W
045°	0°
067.5°	2°E
090°	4°E
112.5°	5°E
135°	6°E
157.5°	5°E
180°	4°E
202.5°	2°E
225°	0°
247.5°	2°W
270°	4°W
292.5°	5°W
315°	6°W
337.5°	5°W
360°	4°W

Üldõiend Δk

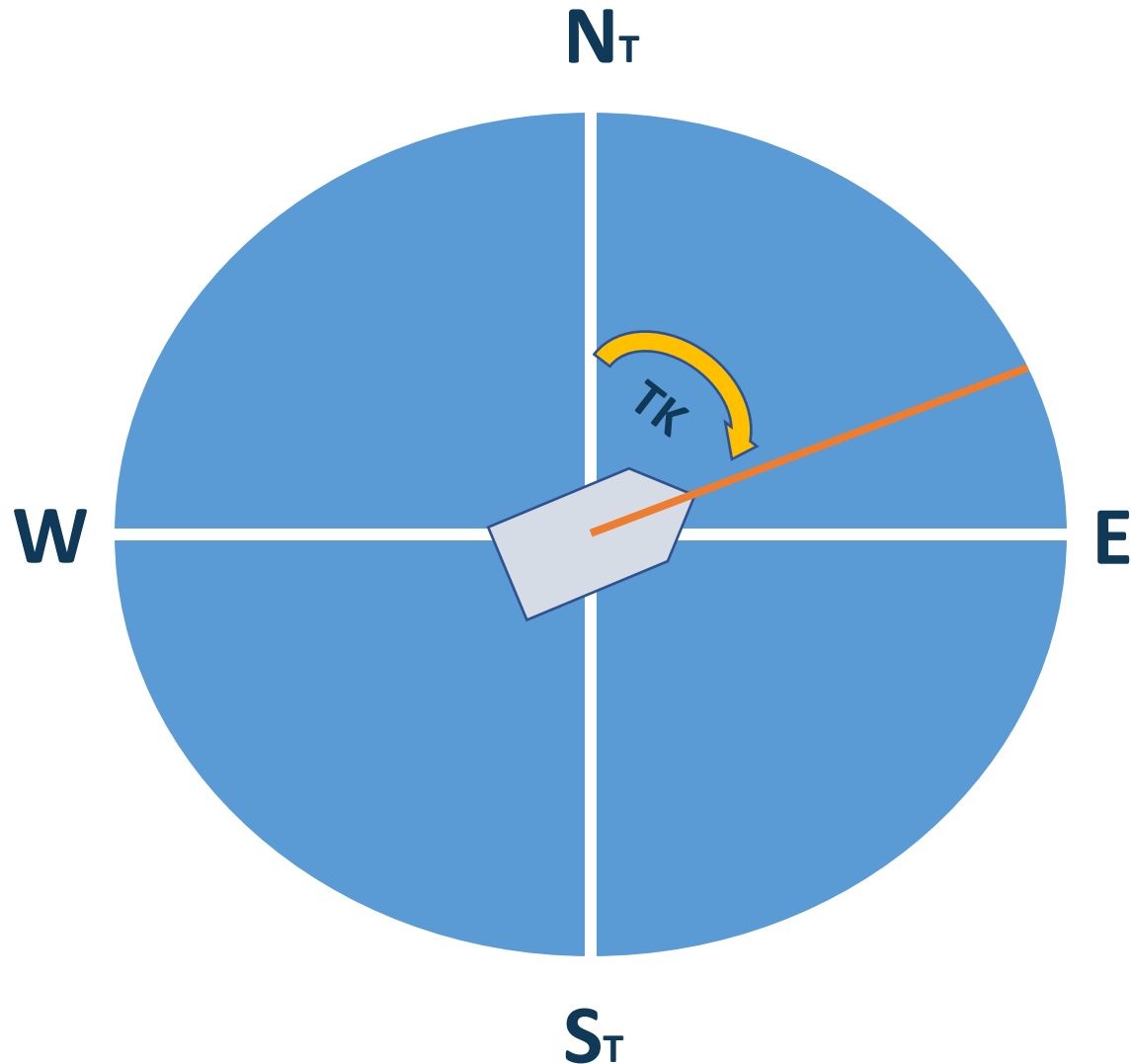
- Üldõiendit tähistatakse Δk
- $\Delta k = \text{variatsioon } (\pm d) + \text{deviatsioon } (\pm \delta)$
- Kaardile tõmbame kõik **tõelised** jooned
- Et **tõelisest kursist** saaks **kompassikurss** mida roolimees saab sõita tuleb tõelisest kursist **lahutada** üldõiend $KK = TK - \Delta k$
- Et **kompassikursist** saaks **tõeline kurss** mida kaardile joonistada tuleb kompassikursile **liita** üldõiend $TK = KK + \Delta k$
- **Tõeline kurss** on alati **suurem** kui **kompassikurss** $TK > KK$

Triiv α

- triivi tähistatakse - α
- **Triiv** võib tekkida **tuulest** ja **lainest**
- Vajadusel tuleb triiviga arvestada nii roolimehele sõitmiseks kurssi andes kui ka asukoha määramisel kaardil
- Kui **tuul** puhub **vasakust pardast** on triiv $\alpha +$ märgiga
- Kui **tuul** puhub **paremast pardast** on triiv $\alpha -$ märgiga
- Tuule iga **2 sõlme kohta (= 1m/s)** kohta tuleb tihttuules purjetades korrigeerida kurssi **1°**

Hoovus β

- Hoovust tähistatakse - β
- Eestis **püsihoovusi ei ole** küll aga esineb hoovuseid teatud tuule suuna korral peamiselt kitsustes
- Vajadusel tuleb hoovusega arvestada nii roolimehele sõitmiseks kurssi andes kui ka asukoha määramisel kaardil
- Kui **hoovus** on **vasakust** pardast, siis on β + märgiga
- Kui **hoovus** on **paremast** pardast, siis on β - märgiga

Kiirus ja läbitud tee pikkus

- Tihti tahame teada oma laeva **kiirust** ning läbitud **tee pikkust** mida mõõdetakse **logiga**
- **Logid** on kas **mehaanilised** või **elektroonilised** ja võivad näidata erinevaid mõõtühikuid
- **Mehaaniline logi** näitab kiirust **vee suhtes**
- **Elektrooniline** ehk GPS aga kiirust **maa suhtes**
- **Logisid vaja kontrollida** ning veenduge, et ühik oleks **sõlm** mitte **km/h**

Kiirus ja läbitud tee pikkus

Vajalikud valemid kaarditöö tegemisel

- **AEG** minutites = $\frac{\text{vahemaa} \times 60}{\text{Kiirus}}$ $t = \frac{S \times 60}{V}$
- **KIIRUS** sõlmedes = $\frac{\text{vahemaa} \times 60}{\text{Aeg}}$ $V = \frac{S \times 60}{t}$
- **VAHEMAA** meremiilides = $\frac{\text{kiirus} \times \text{aeg}}{60}$ $S = \frac{V \times t}{60}$
- **EELDATAV SAABUMISE AEG** min. = $\frac{\text{läbida jäänud vahemaa} \times 60}{\text{Tegelik kiirus}}$

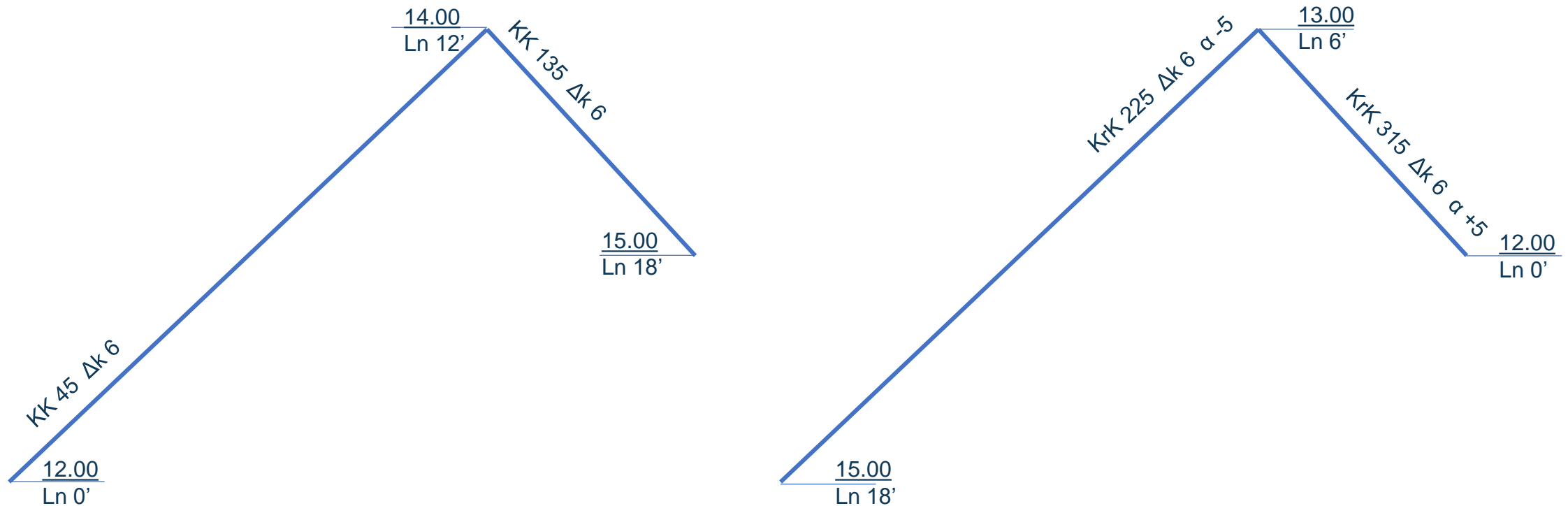
Kaarditöö

- Igal joonel kaardil peab juures olema **kiri**, mis joon see on
- **Alguspunkti** juurde kirjutame **kellaaja** ja **logi näidu**
- **Kellaaja** ja **logi** näidu kirjutame ka **pöördepunktide juurde**
- Kursi joonele kirjutame **KK 225 Δk 6** (juhul kui üldõiend on 6°)
- Kui aga peame arvestama ka **triiviga**, siis **KrK 225 Δk 6 α +5** (juhul kui üldõiend on 6° ja triiv 5° ida poole)
- **Kompassi kurssi** kaardile kanda ei saa, peame selle enne tegema tõeliseks
- **TK = KK + Δk, KK = TK - Δk, TK > KK**
- Tõeline kurss on alati suurem kui kompassi kurss
- Kõik **kursinurgad** võtame **meridiaanilt**
- **Miilid** saame kaardi vasakult ja paremalt **küljelt**

Kursid kaardil

Igale joonele kiri, mis joon see on ja algus-, lõpp- ning pöördepunktidesse kellaaeg ja logi näit

Veenduge, et navigeerite õiges suunas

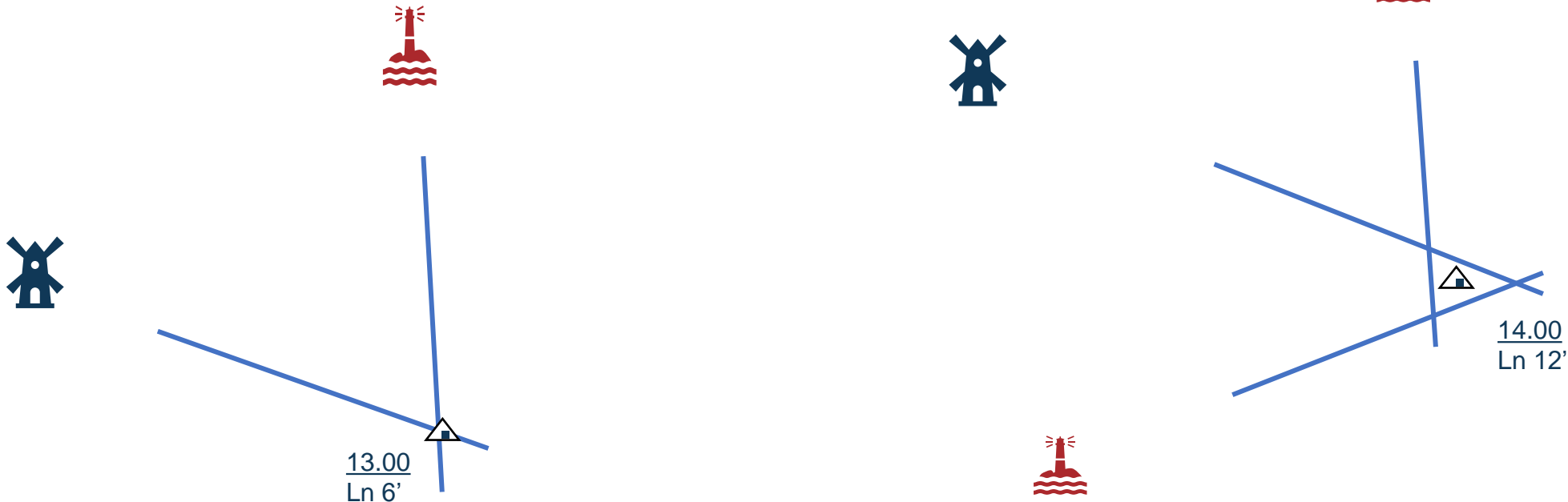

Peilimine

- **Peilimis joonte** peale kirjutama ei pea, küll aga võib teha väikese ristikese
- kuna jooni on kaardil palju ja muidu ei leia üles kui teist peilungit joonistama hakkad
- **Peilitud asukohta** tähistame väikese **kolmnurgaga** millel punkt keskel ja millele ülesandes lisandub **kellaaeg**
- Peilitud punktini kursijoont ei pikenda küll aga mõõdame vahemaa eelnevast punktist ning jätkame peilitud punktist

Peilingud kaardil

Peilingu jooni ei ole vaja tingimata peilitava objektini tõmmata
Peilitud asukoha juurde märkida kellaaeg ja logi näit

Veenduge, et peilingud on võetud õiges suunas

PÄRNU JAHTKLUBI
— AASTAST 1906 —

Väikelaevajuhtide kursus
Pärnu Jahtklubi